

Toespraak van Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité, tijdens de Nationale Holocaust Herdenking op zondag 28 januari 2024.

Hier sta ik weer en spreek u toe als voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité bij deze Nationale Holocaust Herdenking.

Dat doe ik al meer dan een kwart eeuw.

Toen ik in 1998 voorzitter werd, had ik de hoop, misschien wel de ijdele hoop, dat het antisemitisme geleidelijk zou afnemen.

Dat de wereld veiliger zou worden voor Joden en dat racisme en uitsluiting geen plaats meer zouden hebben.

Dat onderwijs en informatie mensen dichterbij elkaar zouden brengen en volkeren in vrede en vrijheid zouden kunnen samenleven.

Maar zie waar we nu zijn. Alles waar ik op hoopte lijkt jammerlijk te zijn mislukt.

Extreem denken vindt steeds meer zijn weg in het politieke discours. In Duitsland heeft extreemrechts het zelfs al over "massadeportaties".

Er woedt weer een vurige, vuile oorlog op ons continent. De voormalige bevrijders van Auschwitz hebben zich ontpopt als agressieve, meedogenloze bezetters van hun buurland.

En de verschrikkelijke pogrom van 7 oktober heeft geleid tot een afschuwelijk conflict waarvan het einde niet in zicht is. Met dit conflict is het aantal antisemitische incidenten schrikbarend toegenomen, niet alleen in Nederland, maar wereldwijd.

De gebeurtenissen in het Midden-Oosten zorgen voor een wereldwijde polarisatie waarin geen ruimte meer is voor nuance. Je bent voor of tegen, je behoort tot de ene of de andere groep, de blik op het lijden van de ander wordt verblind door het geloof in het eigen gelijk. Als je de wereld verdeelt in goed en kwaad, verdwijnt het individu en blijven alleen groepen over die elkaar bevechten tot de dood erop volgt.

Ik heb hier eerder de woorden geciteerd van Primo Levi, de Italiaanse schrijver en overlevende van Auschwitz: Ik citeer: "Ik kan niet begrijpen, niet verdragen, dat men een mens niet beoordeelt naar wat hij is, maar naar de groep waartoe hij toevallig behoort." Einde citaat.

Natuurlijk had Levi helemaal gelijk. Groepsdenken verblindt ons en zorgt ervoor dat we ons verschansen in de loopgraven van ons eigen gelijk. Het geeft alleen maar brandstof voor ongebreidelde woede en haat.

Haat en woede - hoe begrijpelijk soms ook - maken blind. Wanneer je midden in een conflict zit en zelf betrokken bent, ontbreekt het je vaak aan voldoende afstand. Afstand die je nodig hebt om letterlijk ruimte te vinden voor begrip en dialoog.

Ik las onlangs in een interview wat de Israëliische historicus Yuval Harari hierover zei:

Ik citeer uit dat artikel:

"Voor ons Joden, maar ook voor Palestijnen, is het conflict op dit moment zo intens en emotioneel dat we niet in staat zijn om te nuanceren of ons in te leven in het standpunt van de ander. En Harari vroeg: Willen jullie, die wat meer afstand hebben,

niet in de val trappen om de wereld op te delen in volledig goed en volledig kwaad. Als jullie wat ruimte overhouden voor nuance, kunnen we later weer aansluiten. Einde citaat.

Eigenlijk zei hij, bewaar voor ons wat ruimte voor vrede."

Dat raakte me omdat ik het bemoedigend vind. En het brengt me zelfs een beetje terug naar de hoop die ik vroeger had. "Ruimte voor vrede. Ik blijf me daar in ieder geval voor inzetten, en met mij het Auschwitz Comité.

Elk jaar zijn we met meer. Het laat zien dat we niet alleen zijn. Dat velen met ons zich zorgen maken over het toenemende antisemitisme en racisme. Dat u hier staat, geeft ons het vertrouwen dat we de herinnering aan toen en aan degenen die nooit zijn teruggekeerd levend kunnen houden. En dat, dames en heren, is uiterst belangrijk.

Zij zijn niet vergeten en zij zullen nooit vergeten worden.